

Fővárosi Ítéltábla
5.Pf.21.112/2016/4/II.

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Ádám Sándor ügyvéd által képviselt felperes neve (felperes címe) felperesnek - a Kézdi L. Nagy és Lombos Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Nagy Rajmund ügyvéd) által képviselt I.rendű alperes neve (I.rendű alperes címe) I. rendű alperes és a Balassy Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Balassy Gábor ügyvéd) és dr. Kaszap Orsolya ügyvéd által képviselt **II. rendű alperes neve (II. rendű alperes címe)** II. rendű alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indult perében a Fővárosi Törvényszék 2016. február 26. napján meghozott 27.P.21.103/2014/55. számú - a 2016. április 22. napján meghozott 59. sorszámú kiegészítő ítélettel kiegészített - ítélete ellen a II. rendű alperes részéről 58. sorszámon előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság kiegészített ítéletének fellebbezéssel meg nem támadott részét nem érinti, fellebbezett rendelkezését megváltoztatja és a felperes keresetét elutasítja.

A II. rendű alperest a terhére megállapított elsőfokú perköltség, kereseti illeték és állam által előlegezett költség térítése alól mentesíti, és a felperest kötelezi, hogy fizessen meg 15 napon belül a II. rendű alperesnek 831.000 (nyolcszázharmincegyezer) forint együttes első- és másodfokú perköltséget.

A le nem rótt 900.000 (kilencszázezer) forint kereseti illetéket és a 47.846 (negyvenhétezer-nyolcszáznegyvenhat) forint állam által előlegezett költséget a felperes költségmentessége folytán az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes az 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 17. § (1) bekezdésére, 234. § (1) bekezdésére, 239/A. §-ára alapított keresetében az általa képviselt és részben tulajdonolt „F.” ... Kereskedelmi Közkereseti Társaságnak az I. rendű alperessel 2006. augusztus 21. napján MIC-SZE-BH-90/2006. számon kötött bankhitelszerződése, valamint e szerződés biztosítékeként ugyanezen a napon közte és az I. rendű alperes között létrejött keretbiztosítéki jelzálogszerződés, továbbá az általa képviselt és részben tulajdonolt F.-B. Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaságnak az I. rendű alperessel 2007. január 12. napján MIC-SZE-F-3/2007. számon kötött bankszámlahitel szerződése biztosítására ugyanezen a napon közte és az I. rendű alperes között létrejött készfizető kezesi szerződés érvénytelenségének megállapítását kérte arra hivatkozással, hogy a szerződések megkötésekor cselekvőképtelen állapotban volt.

Az I. rendű alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Előadta, hogy 2014. évben, illetőleg 2015. évben engedményezte a bankhitelszerződésből és a bankszámlahitel szerződésből eredő követeléseit. Álláspontja szerint teljes bizonyossággal nem állapítható meg, hogy a felperes ügyei viteléhez szükséges belátási képessége a szerződések megkötésekor teljesen hiányzott. A Ptk. 17. § (3) bekezdésében foglaltakra figyelemmel a felperes abban az esetben hivatkozhatna csak a szerződések érvénytelenségére, ha igazolja, hogy a készfizető kezesi szerződés megkötése a hitelszerződés megkötése során nem volt indokolt. Az adott esetben azt lehet megállapítani, hogy a pénzintézet készfizető kezesség vállalása nélkül nem kötötte volna meg a bankszámlahitel szerződést, nem nyújtott volna kölcsönt e szerződés keretei között.

A II. rendű alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Előadta, hogy az I. rendű alperes a 2006. augusztus 21-i bankhitelszerződés terhére ugyanezen a napon MIC-SZE-K-92/2006. számon kötött 6.300.000 forint összegű kölcsön-alszerződésből eredő követelését rá engedményezte. A bankhitelszerződést a felek a hitelkeret összegét illetően még 2007. január 12-én 6.300.000 forintra módosították. Az I. rendű alperes a bankhitelszerződést és a kölcsön-alszerződést 2009. október 15-én felmondta, mivel az adós a fizetési kötelezettségének nem tett eleget. A felmondás tényét a hitelező 2012. augusztus 10. napján közjegyzői okiratba foglaltatta. A felperes ezt követően terjesztette elő az érvénytelenségi keresetet. A II. rendű alperes álláspontja szerint a felperes saját felróható magatartására hivatkozva próbál mentesülni kötelezettségei alól azáltal, hogy a számára kedvezőtlenül alakult ügyletek vonatkozásában cselekvőképtelenségére hivatkozik. Nem állapítható azonban meg, hogy a perbeli szerződések megkötésekor cselekvőképtelen lett volna, az igazságügyi szakvéleményből ugyanis teljes bizonyossággal csak az következik, hogy fiatal kora óta elmebetegségben szenvedett. Tény ugyanakkor az is, hogy ennek ellenére zavartalanul intézte üzleti ügyeit, szerződéseket kötött, kölcsönt vett fel. A kölcsönszerződés megkötésére a tulajdonát képező gazdasági társaság érdekében került sor. A kölcsönügylet biztosítékaként mint vezető tisztségviselő vállalt zálogkötelezettséget és készfizető kezességet, mely az üzleti életben elterjedt konstrukció. Az ügyleteket a társaság másik tulajdonosa nem csak tudomásul vette, hanem kezesség vállalásával kifejezetten meg is erősítette. A felperes által tett jognyilatkozat - a tulajdonát képező és általa vezetett gazdasági társaság érdekeire tekintettel - indokolt volt [Ptk. 17. § (3) bekezdés]. Az adós a tőketartozás több mint felét visszafizette, melyből következően tisztában volt a kötelezettségével. A közkereseti társaság az érintett időszakban váltott társasági formát, mely ugyancsak azt támasztja alá, hogy a felperes a döntései meghozatalához szükséges belátási képességgel rendelkezett és tudata átfogta a számára kedvező intézkedés lényegét. Az ügylet indokoltságának bizonyítására a II. rendű alperes indítványozta, hogy a felperes, illetve az I. rendű alperes csatolja be a kölcsönszerződéseket megelőző, valamint a kölcsönösszeg felhasználására vonatkozó és a szerződésekből eredő fizetési kötelezettség teljesítésével kapcsolatos iratokat. Szükséghez képest indítványozta Cs. E. tanúkenti kihallgatását a kölcsönügylet megkötésének körülményére, a kölcsönösszeg felhasználására, valamint a felperes szerződéskötéskori szellemi állapotára.

Az elsőfokú bíróság kiegészített ítéletével megállapította, hogy az „F.” ... Közkereseti Társaság és az I. rendű alperes között 2016. (helyesen: 2006.) augusztus hó 11-én (helyesen: 21-én) MIC-SZE-BH-90/2006. szám alatt létrejött bankhitelszerződés, valamint a felperes és az I. rendű alperes között 2006. augusztus 21-én MIC-SZE-BH-90/2006. szám alatt létrejött keretbiztosítéki jelzálogszerződés, továbbá a felperes és az I. rendű alperes között 2007. január hó 12-én MIC-SZE-F-3/2007. szám alatt létrejött készfizető kezesi szerződés semmis. Kötelezte az I. rendű alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 314.800 forint perköltséget, az államnak pedig külön felhívásra 600.000 forint meg nem fizetett illetéket, továbbá 31.890 forint állam által előlegezett költséget. Kötelezte a II. rendű alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 472.200 forint perköltséget, az

államnak pedig külön felhívásra 900.000 forint meg nem fizetett illetéket, valamint 47.846 forint állam által előlegezett költséget.

Az elsőfokú ítélet indokolásában kifejtettek szerint a bankhitelszerződést biztosító keretbiztosítéki jelzálogjog és a bankszámlahitel szerződést biztosító készfizető kezesi szerződés vonatkozásában a felperes szerződő félként rendelkezett keresetösségi joggal. Közvetlen jogi érdekeltsége a szerződés érvénytelenségének megállapítására a bankhitelszerződés vonatkozásában is fennállt, mert e szerződés megkötésénél az adós törvényes képviselőjeként járt el és e szerződést biztosító mellékkötelezettség az a keretbiztosítéki jelzálogjog, melyben szerződő fél és melynek semmisségére szintén hivatkozott. Az adós felszámolás következtében való megszűnése az adós tartozásait nem szüntette meg, mert a kötelezett megszűnése csak bizonyos személyesen teljesíthető szolgáltatások esetében kötelemmegszüntető tény. A Ptk. 239/A. § (1) bekezdése alapján a felperesnek jogában állt megállapítási keresetet előterjeszteni. Annak, hogy az I. rendű alperes egy perben nem álló személyre engedményezte a bankszámlahiteltől származó követelését és annak biztosítékait, a perben sem anyagi jogi, sem eljárásjogi relevanciája nem volt.

Az elsőfokú bíróság a lefolytatott bizonyítás során beszerzett bizonyítékokat - így különösen a szakvéleményt és a tanúvallomásokat - a Pp. 206. § (1) bekezdése alapján egymással egybevetve értékelte és arra a meggyőződésre jutott, hogy azok összességükben alkalmasak annak bizonyítására, hogy a felperes a szerződéskötések időpontjában nem rendelkezett a szerződéskötéshez szükséges belátási képességgel, melynek következtében a szerződéskötések időpontjában gondnokság alá helyezés hiányában is cselekvőképtelen volt [Ptk. 17. § (1) bekezdés]. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az orvosszakértői bizonyítás alapján aggálymentesen megállapítható volt, hogy 2006. augusztus 21-én és 2007. január 12-én a felperes szerződéskötéshez szükséges belátási képessége - pszichés betegsége, atipikus bipoláris zavara következtében - nagy valószínűséggel teljes mértékben hiányzott. Az orvosszakértő meghallgatása során részletes magyarázatát adta a felperes betegsége természetének, bemutatva, hogy atipikus, az átlagosnál súlyosabb lefolyású, és a terápiás kísérletekre rezisztens megbetegedésben szenvedett. A szakvélemény megállapításait alátámasztották a tanúvallomások is, melyek annak bizonyítására voltak alkalmasak, hogy a felperes gyermekkorától nehezen kezelhető pszichiátriai betegségben szenvedett, nem volt betegségtudata, több alkalommal került sor kényszergyógykezelésére, betegségének tünetei aktuális állapotának függvényében voltak felismerhetőek a környezete számára. A felperes általános állapotának 2006. év folyamán bekövetkező rosszabbodását bizonyítja, hogy kötelező pszichiátriai gyógykezelését rendelték el. Ezen időszakban rendszeresen visszatérően szüksége volt kórházi gyógykezelésre is, mely alátámasztja az orvosszakértői vélemény következtetéseit. A felperes cselekvőképtelen állapotának következménye a Ptk. 17. § (2) bekezdése értelmében az általa megkötött szerződések semmissége. Az alperesek megalapozatlanul hivatkoztak a Ptk. 17. § (3) bekezdésére. A szakvélemény szerint ugyan megállapítható, hogy a felperesnek a cselekvőképtelen állapotát megelőző időszakból voltak tárgyi ismeretei a benzinkút üzemeltetés és finanszírozás tárgyában, de a belátási képességének hiánya képtelenné tette ezen ismeretek adekvát alkalmazására, a megfelelő következtetések levonására és ennek megfelelő döntéshozatalra. Az alperesek által hivatkozott jogszabályi rendelkezés alkalmazásának az elsőfokú bíróság szerint abban az esetben lett volna helye, ha mind a szerződés körülménye, mind tartalma alapján arra lehetett volna következtetni, hogy a szerződéskötés a felperes cselekvőképessége esetében is indokolt lett volna. A bírói gyakorlat szerint ez kisebb jelentőségű forgalmi ügyletekre vonatkozik, a perbeli jelentős értékű és bonyolult megítélésű szerződések nagyságrendjük miatt azonban nem tartozhatnak a felhívott jogszabályhely hatálya alá. Önmagában abból, hogy a perbeli szerződések szokásos ügyletnek minősülnek, nem következik megkötésük indokoltsága. Ha a bankhitelszerződés megkötésének indokoltsága a hitelt felvevő társaság gazdálkodásának adatai alapján bizonyított is lenne, ebből csak a társaság és az I. rendű alperes közötti bankhitelszerződés

indokoltságon alapuló érvényessége következne, de a biztosítéki szerződések érvényessége nem. Az utóbbi ügyletek indokoltsága nem a hitelező érdekei alapján ítélandó meg, hanem annak alapján, hogy a szerződések megkötése a felperes oldaláról indokolt volt-e. A felperes pszichés betegsége következtében nem volt abban a helyzetben, hogy személyes kötelezettségvállalásai indokoltságát megítélje, azaz nem tudta felmérni a saját lakhatásának és megélhetésének terhére vállalt keretbiztosítéki jelzálogjog és készfizető kezesség indokoltságát, melyből az az okszerű következtetés vonható le, hogy nem állapítható meg ezen szerződések megkötésének indokoltsága cselekvőképessége esetére. Az elsőfokú bíróság Cs2 (helyesen: Cs.) E. tanú kihallgatását és az „F. Kft.” iratainak beszerzését mint szükségtelent mellőzte. Az alpereseket a perbeli szerződéseik arányában kötelezte a perköltség, az állam által előlegezett költség és a le nem rótt illeték megfizetésére.

Fellebbezésében a II. rendű alperes elsődlegesen az elsőfokú ítélet megváltoztatásával a kereset elutasítását, másodlagosan az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítását kérte. Álláspontja szerint a felperesnek kétséget kizáróan kellett volna bizonyítania, hogy a perbeli szerződések megkötésének időpontjában cselekvőképtelen állapotban volt. Ezzel szemben az elsőfokú ítélet indokolása nagy valószínűségre utal. Az igazságügyi szakértő a felperes aktuálisan megállapítható állapotából nem következtethet teljes bizonyossággal a felperes szerződéskötéskori állapotára. A szerződések megkötésének időpontjára nem állt rendelkezésre klinikai vagy bármilyen más orvosi szakvélemény vagy zárójelentés. A belátási képesség teljes hiányának megállapításához vizsgálni kell a nyilatkozat tartalmát, a nyilatkozó egyébkénti magatartását és más személyekhez képest viszonyított magatartását is. A perbeli jogügylet jellege, valamint az a tény, hogy a felperes 1990. óta üzemanyag forgalmazó tevékenységet folytat, kizárja, hogy belátási képességének vizsgálata két napra korlátozódjon. A felperes bevételszerző tevékenységének bővítése, fejlesztése céljából igényelt bankkölcsönt, majd azt hosszabb ideig törlesztette is. Önmagában ez a körülmény teljességgel megalapozatlanná teszi a szakértői véleményt és az arra alapozott ítélet megállapításait. A bankkölcsön felvétele egy átgondolt folyamat eredménye, nem szűkül le egyetlen szerződéskötési mozzanatra. A felpereséhez hasonló profilú vállalkozások nagy számban vesznek igénybe működésük során bankkölcsönt. A felperes kellő tapasztalattal bírt benzinkút üzemeltetése terén, így nem megalapozott az a megállapítás, hogy nem tudta megítélni a kölcsönfelvétel kockázatát a személyes kötelezettségvállalásaira is tekintettel. A II. rendű alperes álláspontja szerint egyoldalú megközelítés az, hogy a felperes másfél évtizedet meghaladóan vállalkozhat, valószínűsíthetően a vállalkozási tevékenységéből szerzett jövedelméből él, azonban éppen a bankkölcsön igényléshez szükséges belátási képessége hiányzik. Cs. E. ügyvezető üzlet- és élettárs a bankkölcsön igénylése során, majd az azt követő törlesztési időszakban jelezhetett volna, hogy a kölcsön felvételénél egy belátási képességgel nem rendelkező személy járt el, de nem jelezte. A cselekvőképtelenség csak akkor merült fel, amikor a felperes által képviselt gazdasági társaságnak törlesztési nehézségei támadtak, végül pedig fizetéseképtelenné vált. A felperes pszichés állapota a kölcsönfelvétel előkészítő szakaszában biztosan nem zárta ki azt a lehetőséget, egyúttal kötelezettséget, hogy jelezze az I. rendű alperes felé az egészségi állapotát. Ennek elmulasztása olyan felróhatóságot alapoz meg, amely miatt a belátási képessége hiányára előnyök szerzése érdekében akkor sem hivatkozhatna, ha a cselekvőképtelen állapota a szerződéskötéskor fennállt volna. A II. rendű alperes kiemelte továbbá, hogy a bírói gyakorlat nem szűkíti le a Ptk. 17. § (3) bekezdésében foglaltak alkalmazását a kisebb jelentőségű forgalmi ügyletekre. A banki gyakorlatban nem rendkívüli az ügyvezető személyes vagyonának biztosítékként való lekötése és kezességvállalása. Létezik olyan konstrukció, mely kifejezetten előírja az ügyvezető kezességvállalását (pl. Széchenyi-hitel), de bevett gyakorlat a személyes kötelezettségvállalás is a menedzsment és/vagy a cégtulajdonosok részéről. Amennyiben pedig a társaság és az I. rendű alperes közötti kölcsönügylet indokolt volt, akkor ehhez okszerűen

kapcsolódik a biztosítéki szerződések megkötése. Az elsőfokú bíróság a feltárt bizonyítékokat mérlegelve téves következtetésre jutott, a tényállás felderítése körében az ügy szempontjából releváns bizonyítási indítványt megalapozatlanul mellőzött, mulasztott a szerződések indokoltságának vizsgálatát illetően is, így ítélete mind anyagi jogilag, mind eljárásjogilag megalapozatlan. A másodlagos fellebbezési kérelem kapcsán a II. rendű alperes arra hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság megalapozatlanul mellőzte Cs. E. kihallgatását, aki. Nevezett ugyancsak készfizető kezességet vállalt, érdekelt volt továbbá a társaság eredményes működésében, mivel annak tagjaként osztalék jövedelemhez jutott vagy juthatott, így a felperes állapotára, az adott ügylet indokoltságára nyilatkozni tudott volna. A Kft. iratainak hiányában az elsőfokú bíróság nem vonhatott volna le a felperes pernyertességéhez vezető következtetést. Hibás továbbá az elsőfokú ítélet I. és II. rendű alperesek közötti perköltség megosztást tartalmazó rendelkezése is, mert szerződéseik aránya (az I. rendű alperesé 18.700.000 forint, a II. rendű alperesé 6.300.000 forint) kizárja, hogy a II. rendű alperes viselje nagyobb részben a perköltséget. A másodfokú tárgyaláson a II. rendű alperes arra is hivatkozott, hogy az adott tényállás mellett felmerül a Ptk. 16/A. § (2) bekezdésének alkalmazhatósága is. A saját tulajdonban és a felperes ügyvezetésével érintett társaság, valamint a felperes érdeke - úgy, ahogy az ellenkérelem leírja - nem szétválasztható. Nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy a kft. a kölcsön visszafizetését megkezdte és hosszabb időn keresztül teljesítette.

A felperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult, annak helyes indokai alapján. Álláspontja szerint a per érdemét illetően az elsőfokú bíróság a Pp. 206. § (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelően mérlegelte a beszerzett bizonyítékokat és a mérlegelés eredményét meg is indokolta. Döntő bizonyítéknak a perben beszerzett szakértői véleményt tekintette, amely már önmagában is alkalmas volt a perbeli szerződések aláírásának időpontjára vonatkoztatott belátási képesség hiányának bizonyítására. Az elsőfokú bíróság értékelte a meghallgatott tanúk vallomásait és az egyéb orvosi iratokat is. Mérlegelési tevékenysége során rámutatott arra, hogy a tanúvallomások erősítették azt a szakértő által is megállapított tény, miszerint régóta pszichiátriai betegségben szenved, melynek tünetei változóak, sok esetben egyáltalán nem ismerhetők fel. Helyesen értékelte az elsőfokú bíróság azt a tény is, hogy a pszichiátriai intézeti gyógykezelés elrendeléséről szóló végzés csupán öt hónappal előzte meg a perbeli szerződés aláírását, 2006 márciusában, május-júniusában és októberében, valamint 2007 februárjában klinikai kezelés alatt állt és 2006 júliusától-szeptemberéig ún. hipertím, azaz kórosan feldobott, aktív szakaszban volt. Mindezek alapján okszerűen következtetett az elsőfokú bíróság arra, hogy a szerződések a Ptk. 17. § (2) bekezdése alapján érvénytelenek. Amennyiben a bizonyítékok mérlegelése okszerű, az a másodfokú bíróságot is köti (BH2001. 345., BH2006. 403.). A fellebbezés nem részletezi, melyek azok a releváns körülmények, melyeket az elsőfokú bíróság nem vett figyelembe. Kérdéses, miként tartja elvárhatónak a II. rendű alperes, hogy éppen magának a felperesnek kellett volna jeleznie a pénzügyi intézet felé belátási képessége hiányát. Az elsőfokú bíróság helyesen foglalt állást akként, hogy Cs. E. tanúkénti kihallgatása szükségtelen. A felperes édesanyja tanúvallomásában ugyanis elmondta, hogy nevezett több alkalommal a felperes kórházi ágyához vitt be iratokat aláírni, amikor a felperes pszichiátriai kezelés alatt állt, másrészt az F.-B. Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság fizetésektelen közeli helyzetének bekövetkezése után ismeretlen helyre távozott és azóta sem található meg. E tények mellett nem kérhető számon, különösen nem a felperestől, hogy Cs. E. nem jelezte a felperes esetleges magatartási zavarait, speciális pszichés állapotát. A szakvélemény szerint egyébként is a felperes betegségének voltak olyan szakaszai, melyek során a külvilág számára nem feltétlenül volt észlelhető betegsége. A helyes és átgondolt magatartás tanúsításában a felperest éppen a betegsége akadályozta, így nyilvánvalóan abban is, hogy pszichés állapotát és annak kóros voltát jelezze bárkinek is. Az a II. rendű alperesi érvelés, miszerint a banki gyakorlat az ügyvezető személyes vagyonának biztosítéku

való lekötését is feltételül szabja a gazdasági társaság részére történő bankkölcsön nyújtásához, éppen azt támasztja alá, hogy a biztosítéki szerződések megkötése az F.-B. Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság tekintetében volt indokolt és nem a felperes vonatkozásában. A felperes fellebbezési ellenkérelmében mindezeket túl előadta: az elsőfokú ítélet meghozatala óta is fennáll a betegsége és az egyre súlyosabb tüneteket eredményez. E vonatkozásban csatolta az ideiglenes gondnokságát elrendelő határozatot, valamint orvosi iratait.

Az I. rendű alperes nem ellenezte a fellebbezésben foglaltak teljesítését. Egyetértett abban a II. rendű alperessel, hogy a cselekvőképtelen állapothoz a belátási képesség bizonyított és ténszerű, teljeskörű hiánya, nem pedig annak valószínűsége szükséges.

Az I. rendű alperes nem terjesztett elő fellebbezést, ezért az ítéletábra nem érinthette az elsőfokú ítéletnek a bankszámlahitel szerződést biztosító készfizető kezesi szerződés semmisségét megállapító rendelkezését, így az a Pp. 228. § (4) bekezdése alapján jogerőre emelkedett.

A bankhitelszerződés érvénytelensége iránti kereset elbírálása egyaránt kihat az I. és II. rendű alperesre, akik a Pp. 51. § (1) bekezdés a) pontja szerinti pertársak, melyből következően a II. rendű alperes fellebbezése kihatott az I. rendű alperesre is. Az egységes pertársaságot az alperesi oldalon az keletkezteti, hogy a bankhitelszerződés I.2. pontjában rögzített megállapodás alapján a hitelkeret terhére folyósított kölcsön visszafizetésének kötelezettsége is a bankhitelszerződés hatálya alá tartozó fizetési kötelezettségnek minősül. A keretbiztosítéki jelzálogszerződés érvénytelensége iránti kereset vonatkozásában a II. rendű alperes fellebbezésének nincs kihatása az I. rendű alperesre, mert e szerződés azt a kölcsön követelést biztosítja, melyre engedményezés folytán a II. rendű alperes szerzett jogosultságot.

Fellebbezésében a II. rendű alperes feltételesen indítványozta az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezést, az ítéletábra azonban a később kifejtendő miatt nem tartotta szükségesnek a bizonyítási eljárás kiegészítését. A tanúbizonyítási indítvány nem is volna teljesíthető, a II. rendű alperes ugyanis a tanú elérhetőségét, idézhető címét nem adta meg.

A per érdemét illetően a II. rendű alperes fellebbezése alapos.

Az elsőfokú bíróság az irányadó tényállást helyesen állapította meg azzal a pontosítással, hogy a 2006. augusztus 21-i bankhitelszerződésben megállapított hitelkeret összege 6.300.000 forintra módosult.

Az ítéletábra az elsőfokú bíróság döntésével a következők miatt nem értett egyet.

A bankhitelszerződés érvénytelensége iránti kereset vonatkozásában elsőként azt kellett megítélni, hogy fennállnak-e a megállapítási kereset előterjesztésének hivatalból vizsgálendő jogszabályi feltételei. Az elsőfokú bíróság tévesen indult ki abból, hogy a felperes a megállapítási keresetet a Ptk. 239/A. § (1) bekezdése alapján előterjeszthette. Abban az esetben, amikor a szerződés megkötésére képviselő útján kerül sor, a képviselő cselekménye által a képviselt válik jogosítóttá, illetőleg kötelezetté [Ptk. 219. § (2) bekezdés]. A felperest ezért úgy kellett tekinteni, mint aki a feleken kívül álló harmadik személy, melyhez képest a szerződés érvénytelenségének megállapítását a Pp. 123. §-ában foglaltakra figyelemmel akkor kérheti, ha az jogainak az alperesekkel szembeni megóvása végett szükséges.

Az ítélet tábla nem értett egyet az elsőfokú bírósággal abban, hogy a bankhitelszerződés érvénytelenségének megállapítása iránt jogában állt a felperesnek keresetet előterjeszteni. Az elsőfokú eljárás adatai szerint üzletrészesnek 2008. évi átruházása után a felperes nem volt tagja a szerződést kötő gazdasági társaságnak, amelynek fizetési kötelezettsége nem is közvetlenül a bankhitelszerződésből, hanem az annak alapján folyósított kölcsön tárgyában létrejött alszerződésből ered. Saját kötelezettsége a felperesnek a keretbiztosítéki jelzálogszerződésen alapul. Mindezekhez képest jogainak megóvása végett elegendő volt az utóbbi szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt keresetet előterjeszteni. A bankhitelszerződés érvénytelensége iránti keresete a Pp. 123. §-ában feltételként támasztott jogmegóvási szükséglet hiánya miatt nem foghatott helyt.

A keretbiztosítéki jelzálogszerződés érvénytelenségének megállapítását a felperes a Ptk. 239/A. § (1) bekezdése alapján kérhette, hiszen e szerződésben szerződő fél. Elsőként azonban nem a cselekvőképtelen állapotát kellett vizsgálni, mert ha az fenn is állt, a szerződés nem lehet semmis, ha tartalmából és körülményeiből arra lehet következtetni, hogy a jognyilatkozat cselekvőképessége esetében is indokolt lett volna [Ptk. 17. § (3) bekezdés].

A jelen esetben ahhoz, hogy a keretbiztosítéki jelzálogszerződés indokolásáról állást lehessen foglalni, meg kellett vizsgálni, létrejött-e, amennyiben igen, lehet-e semmis a bankhitelszerződés, mert egy létre nem jött vagy semmis bankhitelszerződéshez kapcsolódó zálogkötelezettség elvállalását nem lehet jogilag indokoltnak tekinteni.

A Ptk. 219. § (1) bekezdése értelmében képviselő bárki lehet, aki nem cselekvőképtelen. Amennyiben helytálló, amire a perben a felperes az állapotát illetően hivatkozott, úgy nem képviselhette a Kkt.-t a bankhitelszerződés megkötésekor, ezért azt kellene megállapítani, hogy a szerződés nem jött létre. Amennyiben a képviseleti jog hiánya miatt nem jön létre a szerződés, a Ptk. 221. § (1) bekezdése szerinti helyzet áll elő, vagyis a képviselőként eljáró személy eljárása ráutaló magatartással is jóváhagyható, amellyel a szerződés létrejöttnek minősül. Megállapítható az alábbi peradatok alapján, hogy a jelen esetben erről van szó.

A bankhitelszerződés keretében kölcsön alszerződés kötött, mely alapján megtörtént a folyósítás, és amíg a felperes tulajdonos és ügyvezető volt, a Kft. törlesztett is. A felmondásra csak 2009-ben került sor, miután a felperes tagsági jogviszonya a társaságban megszűnt. E körülmények a képviselt általi jóváhagyás irányába mutatnak, miként a társaság másik ügyvezetője, egyben a felperes üzlettársa eljárása is. **Cs. E.** a kórházba vitte be az iratokat, hogy a felperes aláírja azokat, melyből következően egyetértett a felperes eljárásával. Alappal lehetett mindezekből következtetni annak a gazdasági társaságnak a jóváhagyására, akinek a nevében a felperes eljár, így megállapítható volt a bankhitelszerződés létrejötte is.

Vizsgálni kellett ehhez képest, hogy indokolt volt-e a felperes részéről a bankhitelszerződést biztosító keretbiztosítéki jelzálogszerződés megkötése. A gazdasági társaság tagja, ügyvezetője befolyásolni képes a társaság működését, kötelezettségei teljesítését. Ha a társaság biztosíték nélkül nem jutna hitelhez, a tag vagyonával való kötelezettségvállalás indokoltnak tekinthető. Az ítélet tábla álláspontja szerint ezért amennyiben a felperes cselekvőképtelen állapotban lett is volna ingatlanának biztosítékkul való lekötésekor, e kötelezettség vállalása cselekvőképessége esetében is indokolt lett volna.

Megjegyzi az ítélet tábla: egyetért a fellebbezésben foglaltakkal a tekintetben is, hogy a peradatokból nem lehet ítéleti bizonyossággal következtetni a felperes teljes cselekvőképtelenségére. Vizsgálható

a fellebbezési szakban, hogy az elsőfokú bíróság a mérlegelési körbe vont adatok értékelése során helytálló következtetést vont-e le. Az okszerűtlen, iratellenes, ellentmondásos mérlegelés felülmérlegelhető a másodfokú bíróság által. Az, hogy a felperes cselekvőképtelen állapotban volt-e a perbeli szerződések megkötésekor, alapvetően szakkérdés. Az elsőfokú bíróság által beszerzett igazságügyi szakértői vélemény az írásbeli és szóbeli kiegészítésével bizonytalanná vált a tartalmát illetően. Az alapszakvéleményben az került megállapításra, hogy a felperes belátási képessége nagymértékben csökkent. E szakvéleményt a szakértő annak megállapításával egészítette ki, hogy nagy valószínűséggel kimondható: a perbeli jognyilatkozat megtételekor a felperes belátási képessége teljesen hiányzott. Meghallgatása során a nagy valószínűségnek a szakértő azt a jelentést tulajdonította, hogy „inkább igen, mint nem”. E szerint tehát nem teljes bizonyossággal határos, hanem csak 50%-ot meghaladó a valószínűsége annak, hogy a felperesnek hiányzott a belátási képessége. A szakértői vélemény a szóbeli kiegészítéssel együtt értékelve nem alkalmas a felperes szerződéskötéskori cselekvőképtelen állapotának alátámasztására. A többi peradattól pedig nem lehet a felperes ilyen állapotára következtetni. A kihallgatott tanúk a releváns időpontra nem tudtak nyilatkozni a felperes szellemi állapotáról, az viszont lényeges peradat, hogy 2013-ban a bíróság a felperes súlyosabb állapota mellett is nem cselekvőképességet kizáró, hanem csak korlátozó gondnokság alá helyezésről hozott határozatot. Megállapítani annyit lehet, hogy a belátási képesség teljes hiányát az elsőfokú eljárás során a felperes nem bizonyította, a peradatokból nem következik, hogy a szerződéskötéskor cselekvőképtelen állapotban volt, a korlátozott cselekvőképesség pedig nem alapozza meg az érvénytelenséget.

A Fővárosi Ítéltábla mindezekre tekintettel az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján a fellebbezett körben megváltoztatta, és a felperes keresetét elutasította.

Az elsőfokú ítélet megváltoztatása kihatással volt az elsőfokú perköltségre is, melyről a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján kellett rendelkezni. A halmazati keresetre figyelemmel a per tárgyának értéke 31.300.000 forint, melyből a II. rendű alperest is érintő szerződésekre összesen 12.600.000 forint (6.300.000 + 6.300.000), míg csak az I. rendű alperest érintő szerződésre 18.700.000 forint esik. A felperes által a II. rendű alperesnek fizetendő elsőfokú perköltség összegének megállapításakor az ítéltábla az elsőfokú bíróság által megállapított és a felek által nem vitatott összegű ügyvédi munkadíjból indult ki, melynek kisebb része (40%) illeti meg a II. rendű alperest. A felperes köteles ezen túlmenően megfizetni a II. rendű alperesnek az általa lerótt 504.000 forint fellebbezési illetékből, valamint képviselőjének a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (5), (6) bekezdése, 4/A. § (1) bekezdése alapján megállapított 127.000 forint összegű ügyvédi munkadíjából álló másodfokú perköltségét. Az ítéltábla mindezekre tekintettel a felperest a II. rendű alperes javára 831.000 forint együttes első- és másodfokú perköltség megfizetésére kötelezte. A felperes teljes költségmentessége folytán le nem rótt kereseti illetékről, az állam által előlegezett költségről az 1990. évi XCIII. törvény 74. § (3) bekezdése folytán alkalmazandó 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a alapján rendelkezett.

Budapest, 2017. január 19.

. Czukorné dr. Farsang Judit s.k.
a tanács elnöke

. Magosi Szilvia s.k.. Benedek Szabolcs s.k.

előadó bíró

bíró

A kiadmány hitelül: